

STRAŽA

Neodvisen politični list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini.

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5 Z uredništva se odgovorili vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprte reklamacije so poštnine prosta.

Telefon interurban št. 113.

10. številka.

Maribor, dne 24. januarja 1923.

Letnik XV.

Številke jasno in glasno govore.

Da bolj poznamo gospodarske razmere v naši državi in da spoznamo, v koliko prispevajo posamezne pokrajine k pokritju državnih stroškov, da ugotovimo, kako so nekatere pokrajine preobremenjene, dočim druge z ozirom na davčno moč premalo plačujejo, da vidimo, kako se upošteva proračun, da javnosti predočimo podatke, katere da tu in tam finančno ministrstvo na razpolago, naj govori sledeče:

Neposrednih davkov bi se moralo plačati po proračunu do 1. novembra čez 452 milijonov dinarjev, a plačalo se je le 396 milijonov dinarjev, torej za 56 milijonov dinarjev manj. Odkod izvira ta primanjkljaj? Primanjkljaj izvira od tod, ker je Srbija s Črno goro plačala 45 milijonov dinarjev manj, bogata Vojvodina pa 47 milijonov dinarjev manj, kot določa proračun. Zanimivo je, da je siromašna Dalmacija plačala 6 milijonov dinarjev več, Bosna 18 milijonov dinarjev več, Slovenija pa celo 33 milijonov dinarjev več, kot zanteva proračun.

Srbija s Črno goro vred šteje nad 4.300.000 prebivalcev in je plačala do 1. novembra torej za deset mesecev, 94.3 milijonov dinarjev, Slovenija, ki šteje le 1 milijon prebivalcev, pa za isto dobo 52.8 milijonov dinarjev na neposrednih davkih.

Ministrstvo trdi, da je vzrok slabemu plačevanju davkov v posameznih pokrajinah, premajhno število davčnih uradnikov. Z ozirom na dejstvo, da se pri nas plača znatno več neposrednih davkov ko zahteva proračun in da svota v Sloveniji vplačanih davkov ni v nobenem pravem razmerju z plačilom v Srbiji in Črni gori (52.8 milijonov dinarjev pri 1 milijonu prebivalcev, 94.3 milijone dinarjev pri 4.3 milijonih prebivalcev), z ozirom na to, da pride na 1 prebivalca v Sloveniji za dobo 10 mesecev 52.8 dinarjev neposrednega davka, na 1 prebivalca v Srbiji in Črni gori pa le 21.9 dinarjev, torej niti ne polovica, bi človek po izjavi ministrstva trdil, da imamo pri nas preveč davčnih uradnikov, ali pa — da so preveč goreči.

V smislu člena 25 finančnega zakona za leto 1922-23 mora finančno ministrstvo vsak mesec finančnemu odboru predložiti izkaz vseh dohodkov in stroškov. Dobili smo v roke izkaze za prvo četrtletje novega proračuna, za mesec avgust, september in oktober. Dočim so bili dohodki v mesecih avgust in september za 89.8 milijonov dinarjev večji kot izdatki, izkazujejo dohodki za mesec oktober primanjkljaj 41.9 milijonov dinarjev.

Slovenija je plačala v teh treh mesecih neposrednega davka 17 milijonov dinarjev, štirikrat večja Srbija pa le 34 milijonov dinarjev. Posebne trošarine je plačala Slovenija 2.823 milijonov dinarjev, Srbija pa le 873.000 dinarjev, dohodki iz taks so znašali v Sloveniji 15.5 milijonov dinarjev, v Srbiji pa 34.8 milijonov dinarjev, dohodki državnih posestev v Sloveniji 11.2 milijonov dinarjev, v Srbiji pa komaj 2.6 milijonov dinarjev.

Slovenija je plačala v teh treh mesecih neposrednih dinarjev več ko zahteva proračun, monopolski dohodki so večji za 16 milijonov dinarjev, neposrednega davka je za 4 milijone dinarjev več ko določa proračun.

Če primerjamo specialne dohodke prvih treh mesecev z dohodki v proračunu, vidimo, da je Slovenija plačala za 28.5 milijonov dinarjev več, ko zahteva proračun, Srbija pa le za 24 milijonov dinarjev več, bogata Vojvodina jedva za 4 milijone dinarjev več.

Pri pregledu izkaza izdatkov vidimo, da je ministrstvo prosvete prekoračilo proračun za 18 milijonov dinarjev, ministrstvo zunanjih del za 8 milijonov din., ministrstvo vojne za 39 milijonov dinarjev, ministrstvo šum za 30 milijonov dinarjev, ministrstvo agrarne reforme za 22.5 milijonov dinarjev. Na račun dolgov iz prejšnjih let se je izplačalo okrog 107 milijonov din., kateri znesek se ne nahaja v proračunu. Ostala ministrstva so potrošila manj, kot imajo dovoljeno po proračunu, tudi ob budžetskih rezervnih kreditov, od katerih odpade na 3 mesece 20.250 milijonov dinarjev, se je porabilo le 65.000 dinarjev.

V prihodnji seji finančnega odbora se bo razpravljalo o izkazih prvih treh mesecev in zahtevalo pojasnila glede izdatkov, s katerimi se prekorači proračun, oziroma niso v proračunu navedeni.

Vlad. Pušenjak.

Politični položaj.

Protič kontra Pašič. V soboto je imel Stojan Protič v Kruševcu velik shod, na katerem je razvil svoj program. Opisal je svoje politično delovanje in navedel vse glavne momente iz tega delovanja. Dokazal je, da je deloval v smislu radikalnega programa in končal z ugotovitvijo, da delo sedanjih oficijelnih voditeljev radikalne stranke ni delo po programu radikalne stranke, ampak nekaj, kar je škodljivo za radikalno stranko. Soglasno so bile sprejete resolucije, v katerih se za-

hteva, da se naj znanji proglas glavnega odbora radikalne stranke, ki odgovarja na proglas Stojana Protiča, umakne, glavni odbor pa mora izdati izjavo, da je bil ta proglas prenapljen. V resoluciji se dalje poziva glavni odbor radikalne stranke, da spremeni svojo dosedanjo politiko in da se postavi na stališče Stojana Protiča. Končno je shod soglasno izrazil Stojanu Protiču popolno zaupanje. Resolucije so se poslane glavnemu odboru radikalne stranke, ki je prav dobro uspel. — Protič je tudi nosilec liste v kruševaškem volilnem okraju. Njegova lista se imenuje neodvisna radikalna in najbrž jo bo postavil tudi za celo Šumadijo, kjer je začel sedaj z volilno agitacijo ter ima tudi vse intelektualce. — Ne iščejo profita od politike, za seboj. Protič je edini srbski politik, ki se ni obogatil kot minister in to je njegovo najboljšo priporočilo.

Protičevcem proti obznanja. Najprej je «Balkan» proglasil Protičevco akcijo za protidržavno, sedaj pa prihajajo tudi ministri strditvijo, da se je Protičev agitator dr. Momčilo Ivanič ogrešil proti zakonu o zaščiti države pri svoji agitaciji po južni Srbiji. Najbolj se je zameril s tem, da je nekaterim prebivalcem Macedonije priznal, da so Bolgari in da imajo vse pravice, da to tudi ostanejo. Nadalje naj bi bil tudi izjavil, da je današnja ustava sprejeta s podkupovanjem in pa z grožnjami maščevanja ter celo smrti narodnim poslancom in njih družinam. — Ministri so se že posvetovali, kako bi se dalo proti dr. Ivaniču v okvirju izjemnih zakonov nastopiti.

Volilni proglas zemljoradnikov. Zemljoradniki in sicer Lazičeva skupina so izdali svoj proglas na ljudstvo. V prvem delu proglaša se kritizira delovanje vseh dosedanjih vlad, posebno pa demokratske in radikalne stranke. V drugem delu prinaša proglas program zveze zemljoradnikov o ustanovitvi kmetijske zadrzne države. Glede zunanje politike zahteva proglas, da se ustvarijo prijateljske zveze z vsemi slovanskimi državami, z ostalimi državami pa dobri medsebojni odnosi. Proglas zavzema ostro stališče proti vidovdanski ustavi, ki nasprotuje zemljoradniškemu programu. — Proglas povdarja prijateljstvo hrvatskih in srbskih kmetov. — Za tem proglasom pride najbrž tudi proglas Avramovičeve zemljoradniške skupine, ki bo samostojno nastopila. Lazičevi zemljoradniki ne napadajo v svojem proglasu Avramovičevih pristašev in če ta tudi ne bo v svojem proglasu grajal druge zemljoradniške skupine, potem bo moral programatične stvari prvega proglaša potrditi ali pa iti še bolj na levo.

Zopet poživljena staroliberalna stranka. V soboto zvečer so poklicali v Ljubljani v življenje staroliberalno stranko. Skupina staroliberalcev krog «Naroda» se je organizirala v takozvano Narodno napredno stranko. Pri tej priliki so izvolili starini tudi začasno načelstvo, ki bo izdelalo program in organizacijski statut. Kot hitro bo izgotovljen program, bo sklican v Ljubljano zbor zaupnikov, ki bo odobril program, se bo izvolilo načelstvo in postavili kandidati za narodno skupščino. V začasnem načelstvu vidimo imena kot: dr. Ravnihar, dr. Triller, Rasto Pustoslemšek, Jelačin ml. in dr. Ivo Tavčar. Z vpostavitvijo Narodno-napredne stranke je razdor med slovenskimi demokrati definitivno in politična smrt za demokrate v Sloveniji. Dr. Kukovcu se torej niti ni posrečilo, da bi bil skoncentriral očete in sinove — starine in mladine — kaj šele, da bi bil privabil pod svoje peruti slabostojne in narodne socijaliste!

Po svetu.

Francoska zasedba ruhrskega ozemlja. Francozi pošiljajo vedno nove čete v Porenje; Mainz je napolnjen s francoskimi četami. Adjutant generala Degoutteja, kapetan Brasard je izjavil, da ima Francija pripravljenih za zasedbo 226.000 mož, med tem ko je dosedaj vkorakalo šele 96.000 mož. Pruski minister za narodno gospodarstvo je po sporočilu o zaplembi drž. gozdov v Porenju prepovedal svojim uradnikom izpolnjevati navedbe medzavezniške porenške komisije. Nameravana uvedba posebne valute v zasedenem ozemlju bo izvedena dne 1. februarja, od tedaj bo veljala kot edino plačilno sredstvo. Za enkrat bo znašala emisija eno milijardo francoskih frankov. Iz Pariza poročajo dalje, da bo francoska vlada zairla vsako obstrukcijo Nemcem z najostrejšimi sredstvi. Če nemški železničarji ne bodo vršili svoje dolžnosti, jih bo zamenjala s francoskimi in belgijskimi. Napetost v ruhrskem ozemlju raste od ure do ure. Francoski generalni štab je prejel iz Pariza tajno povelje, v katerem se mu nalaga, naj pazi, da bodo čete ohranile svoj ugled in se ne bodo pustile po nemških protiukrepih demoralizirati. Komandanti so dobili nalogo poskrbeti čimprej za večje transporte premoga v Francijo in zaprositi za slučaj potrebe delavcev iz domovine. — Če vrste tankov drdžajo skozi zasedena mesta, nemške upravne organe izganjajo in druge, ki nočejo izdati davčnih spiskov, zapirajo ter spravljajo pred svoja vojna sodišča in — francoska vlada še vedno trdi,

da to ni vojaška akcija. Aretirance posadijo v avtomobil ter jih odpeljejo neznano kam. — Nad stotisoče delavcev stavka — nemška pasivna resistenca napram francoskemu nasilju je izborna organizirana.

Madžarska — «otok svobode». Socijalistični poslanec Estergalyos je na drugi parlamentarni seji nadaljeval s svojim govorom o strašnih razmerah v taboriščih za internirance, kar smo že zadnjič enkrat posneli. — «Videl sem napol zmrznjene in nage ljudi», je rekel poslanec. «Baraka, ki služi kot bolnišnica, je strašno nesnažna. V njej gnijejo ljudje v cunjah. Rjuko že davno niso videli. Nekateri so že nad leto dni v tej «bolnišnici», pa so dobili v tem času samo dva majhna koščka mila. Med bolniki so tudi vsled trpljenja in mučenja ponoreli ljudje in te nesrečneže imajo sedaj nage privezane ob železnih posteljih. Za 774 ljudi je samo en zdravnik in še ta je po navadi odsoten. Povožji za rane se površno perejo v mrzli vodi ter se še nepoušene porabljuje za druge bolnike. Lakota je tako strašna, da so interniranci psu polkovnika Procka začeli jemati topla jedila in nekaj psov so pobili ter pojedli. Če pa pazniki koga dobijo pri tem, ga pretepujejo, tepajo z nogami in več jih je že vsled takega mučenja umrlo.» — Kakor prvič, tako so se tudi sedaj navzoči razjezili nad poslancem in ne nad vlado, ki take stvari uganja. Ogrska je danes, kakor je bila tudi poprej, — «črni madež» na karti Evrope, kakor je rekel pisatelj Björnson.

Izjava poljskega ministrskega predsednika. Na zadnji seji varšavskega sejma (parlamenta) je izjavil ministrski predsednik Sikorski med drugim: Poljska želi mir na podlagi mirovnih pogojev. Posebno bo gojila poljsko-francosko prijateljstvo. Glavna garancija za evropski mir pa je prijateljstvo med Anglijo in Francijo. Z Ameriko, Italijo in z Japonsko bo Poljska obdrževala prijateljske zveze. Sporazum z Rumunijo je rodil že dobre plodove za oba dela. Konkordat z Vatikanom, na čegar prestolu sedi vzvišeni cerkveni knez, ki je pokazal že toliko simpatij za Poljsko, je vlada prevzela od prejšnje vlade in bo kmalu zaključen. Razmerje med Poljsko in malo antanto se bo uredilo na podlagi medsebojne dobrohotnosti. Protestirala pa bo vlada pri svetu poslanikov proti neopravičeni zasedbi Memela po Litvincih. Od Nemčije in Rusije pa bo Poljska zahtevala, da se držita sklenjenih pogojev in da se izpolnijo prevzete obveznosti. Poljska bo z ostalimi državami vred rada sodelovala pri konsolidaciji Evrope.

Beležke.

Proslavljajo in postavljajo se. «Ilustrovani lista», urejevan v Beogradu, tiskan pa na Dunaju, prinaša raznovrstne slike iz naše države z napisi v štirih in še več jezikih. S tem listom so nameravali nekaj takega, kot Čehi s svojo «Prager Presse», Nemci s slikanimi prilogami k raznim listom, ki imajo namen, da pokažejo svetu svojo kulturo, so pa svoj cilj temeljito izgrešili. Kar je dobrega in lepega pri nas, ne znajo ali pa nočejo pokazati, temveč prinašajo rajši vse to, kar najbolj razvema svet proti našim razmeram. Ni številke, da ne bi poleg vojaških parad predstavljale slike še kakega zaklanega hajduka ali pa kako justifikacijo iz južne Srbije. — Posebno so se pa postavili z zadnjo številko, ki ima na prvi in drugi strani pod napisom «Smetišče sredi Beograda» slike iz skrajno zanemarjenega Beograda. Na prvi strani je pet slik, desno predsednik beograjske občine, levo podpredsednik, naokrog pa kup smeti in nesnage pod okni ministrstva za zdravje, silno zanemarjeno ter z vsjo mogočo nesnago in navlako zaphano dvorišče ministrstva za šume in ruđe in končno nekaj ogalov kralj Milanove ulice s svinjami, greznicami, mlakami ter velikimi kupi nesnage, kamenja in raznih odpadkov. Slike na drugi strani nas vodijo po drugih beograjskih ulicah. Povsod nesnaga, da naša najslabša vas take ne zmore, ulice razvožene, razdrapane, vse polno jam in blatnih jezer. Pred lepim poslopjem Karnedijjeve knjižnice je toliko blata, da se mimogredoči lahko ogledujejo v mlakah, na drugem oglu pa se vidi na smetišču tudi mrhovina. — In to naj služi za Beograd in državo! Čehi kažejo v svojih ilustriranih listih lepe stavbe, muzeje, gledališča, šole, bolnice, Nemci tudi in povrh še najmoderneje stroje, mi pa — smetišče sredi prestolice, hajduke, justifikacije, vojaške parade — vsak pač to, česar ima največ!

Lakota in politika — lačen narod in sita vlada. Če ministri ne govorijo na svojih sejah o raznih protikandidaturah in o tem, kako bi se jih dalo pobiti, potem je gotovo, da se posvetujejo o prehrani pasivnih krajev. Vedno še najde kak kredit in govori se o nabavi cele množine vagonov koruze za Srbijo in Črno goro in celo na prekosavske kraje se razteza skrb radikalnih ministrov. Zitnice se otvarjajo, krediti se najdejo, vagoni se pošiljajo in vse to samo za to, ker stoji samoradikalna vlada pred volitvami. Lačen narod dobro pozna svojo sito vlado, pa naj si bo zvezna demo-

ratsko-radikalna, ali pa samo radikalna in se ne bo dal zapejati ne z volilno koruzo in ne z terimi obljubami k vladni volilni skrinjici.

Proč z birokratizmom!

Ko smo dobili leta 1918 svojo državo, smo bili v našem idealizmu prepričani, da bodo v novi državni vladni organi v uradih in upravi odstranili vse, kar bi količkaj spominjalo ali dišalo po starem avstrijskem birokratizmu, ali recimo po domače »uradnem šimeletu« in pričakovali smo, da bomo živeli brez uradnih in oblastnih šikan mirno in zadovoljno pod »svobodnim solncem«.

Toda dogaja se baš nasprotno. Priliko imamo opazovati — to opazujejo posebno naši župani in občinski organi — da je birokratizem v današnji upravi v nekaterih stvareh še hušji, kot je bil poprej. Posebno se to opaza v postovanju z vojaško oblastjo. Taista pošilja potom okrajnih glavarstev, pa tudi naravnost občinskim uradom razne dopise, odloke in »naredjenja«, v katerih zahteva naravnost nemogoče stvari. Če pa se takšnim dopisom ne ugodí, ker ugoditi ni mogoče, se zagrozi županu s kazenskim postopanjem.

Evo, dokaz!

Pred seboj imamo izmed mnogih takih dopisov zopet enega, iz katerega navedemo dobesedno par točk v izvlečku:

«Kr. okr. glavarstvo . . . . .
št. 163. dne 10. januarja 1923.

Vsem občinskim predstojništvom!

«Priklonjeni spisi vojničarjev se naslovu z nalogo izročijo, iste v tozadevnih razporedkih natančno in pravilno izpolniti in zanesljivo do 10. februarja zopet semkaj predložiti, ter se bo v slučaju brezbrizne, nepravilne in netočne izpolnitve proti občinskemu predstojniku kazensko postopalo. . . . .»

«Dolžnost odgovornih organov je, da najtočneje zbirajo podatke za vsakega in doženejo, ali je, koliko časa in kje je služil? Je bil potrjen ali ne, ali je bil v nekaj tednih radi že stare bolezni kot nesposoben ali vsled vojne poškodbe odpuščen? . . . . .»

«Opazka »bil je vojak« ne zadostuje in naj se popravi, kakor že omenjeno. »Neznano«, »popolnoma nepoznano« je izključeno in naj se poizveduje skozi (!) odbornike pri sorodnikih in drugih. »Je služil v Jugoslaviji« ne zadostuje in naj se navede tudi čas, ako je pred ali med vojno služil in koliko časa in kje. »Baje«, »najbrž«, »po lastni izjavi« se ne more upoštevatí in naj se zadeva natančno preiše.

«Pri vsakem se mora natančno vpisati mesto stanovanja, bivališče in zanimanje (poklic). — »Za umrle se morajo mrtvaški listi ali sodnijski sklepi Pukovski komandi vposlati; za domovinsko pristojne naj se zahtevajo od nove domovinske pristojne občine domovince in se komandi vpošljejo, ker le na podlagi omenjenih dokazov se zamorejo v tukajšnji evidenci črtati, oziroma prepisati . . . . .»

To je nekaj točk, navedeno namenoma obširneje, da se lahko razvidi, kaj in koliko se od občinskega urada, oziroma od županstva zahteva. Če se pomisla, da se na podlagi sedaj veljavnega zakona zahteva vojnika (vojaška taksa) še od leta 1875 in naprej rojenih, mora bi vsakemu treznomislečemu jasno, da je nemogoče zvedeti županstvom po teh pretečenih, burnih vojnih časih, za stanovanje in poklic vsakega posebnega, četudi bi bil v občino pristojen.

Pripomniti pa moramo takoj, da so v prvotno navedenem spisku vpisana imena vojaških obveznikov (po čegavi zaslugi, nam ni znano), kateri so popolnoma neznaní in niso niti v občino pristojni. Kako naj pri županstvu spisek izpolni?!

«Neznano» se ne sme zapisati, prazna rubrika tudi ne pustiti. Zopet drugi v spisku navedeni so odšli že davno pred svetovno vojno iskat v svet dela, bodisi v Ameriko, Nemčijo ali kam v inozemstvo. Doma niso postavili nobenega sorodnika. Kako naj poizve županstvo za njegovo bivališče?!

Za umrle se zahtevajo mrtvaški listi, oziroma sodnijski sklepi. Kedo in kje naj se isti preskrbijo, ker se za mnoge ne ve, kedaj in kje je umrl?! Niti župni, še manj pa občinski uradi, so dobili tozadevna poročila. Je res neverjetno, kaj se vse zahteva! In to navzlic dejstvu, da se morajo itak vsako leto meseca prosinca javiti vsi vojaški taksi zavezani pri pristojnih občinskih uradih.

Ali je potem še sploh čudno, da gineva veselje do delovanja v javnosti? Ali se s takim postopanjem ne vznepa nezadovoljstvo in mržnja do uprave?!

Naj bi merodajni krogi to uvideli in išli drugačial pot! Naloga in dolžnost naših bodočih poslancev pa naj bi bila, da tudi v tem oziru podučijo vojaške in druge oblasti in zahtevajo temeljito remediuro v korist naših, že itak z drugim delom preobloženih županov in občinskih poslovnih organov.

Onevne novice.

Socijalni demokratje — denuncijanti. V Beogradu se je vršil kongres jugoslovanskih socijalnih demokratov. Ob tej priliki so se seve najbolj oonikovali socijalisti, ki se zbirajo okrog »Napreja« in Bernota. Bernot je nastopil na kongresu proti centralizaciji stranke, in zahteval za peščico svojih podrepanikov v Sloveniji avtonomijo. S svojimi avtonomističnimi in konfutarstskimi zahtevami pa je izzval Bernot občno ogorčenje in so ga postavili pred dejstvo, da se tekem 10 dni pokori stranki, ali pa . . . . . poguani iz centralizirane socijalistične organizacije njega in njegove tovariše

okrog »Napreja«. Iz stranke so bili nadalje ob priliki kongresa izključeni socijalni demokratje okrog ljubljanske »Zarje«. Mariborčani so se uklonili strankinemu diktatu in ostanejo še nadalje pravoverni jugoslovanski socijalisti. Glede komunistov je odhlonil beograjski kongres vsako sodelovanje z njimi, jih obdolžil protidržavnega delovanja in jih naravnost denunciral oblastem. O kakem enotnem nastopu socijalnih demokratov v Sloveniji pri bodočih volitvah ni niti misliti. S svojim denuncijantskim postopanjem napram komunistom pa so izgubili socijalni demokratje pri številnih delavskih masah vse še morebitne doseданje simpatije.

Edino prave narodne kandidature. »Tabor« od torška poročila, da so se sestali v Zidanem mostu dne 22. t. m. demokratiški zaupniki iz laškega, sevniškega in brezškega okraja. Pri tej priliki sta bila intronizirana kot kandidata demokratske smrti dr. Franc Roš iz Laškega trga in kot namestnik brezški bravec Jože Holy. »Tabor« še pristavlja, da se je s to postavitvijo priznalo Posavje soglasno k napredni ideji in da so zgoraj omenjene kandidature prave narodne kandidature. Narodne menda radi tega, ker je bila pri postavitvi teh kandidatov navzoča peščica mladoliberalnih frakerjev — brez naroda. Volilne komedije in šale morajo biti in za te nam pridno skrbi mili ata dr. Kukovec s svojimi po »Taboru« in »Jutru« objavljenimi intronizacijami mladoliberalnih kandidatov. Po volitvah bo lahko nastopil g. dr. Kukovec kot »August« v kakem jugoslovanskem cirkusu, ker se bo med volitvami v tej stroki do dobra izvežbal in ima za to že nekaj naraven talent.

Minister Niko Zupanic je na svojem potovanju po Slov. Štajerski agitiral pri gostilničarjih, kjer je kosil, za srbsko radikalno stranko.

Dr. Leopold Lenard išče te dni po naših krajih kandidate za radikale.

Vprašanje poštni direkciji v Ljubljani. Iz najzanesljivejšega vira izvemo, da se je gospod Lovro Petovar hvalil s tem, da dobi vpogled v vsako pismo pri poštnem uradu Ormož. Ker smo mnenja, da velja pisemska tajnost po mednarodnem dogovoru in po vidovdanski ustavi, dovoljujemo si resno vprašanje, kako zamore g. Lovro Petovar dobiti pri ormoškem poštnem uradu vpogled v pisma, kako varuje torej ta urad dolžno pisemsko tajnost? Zahtevamo od direkcije v Ljubljani, da svoje podrejene urade pouči o njihovi dolžnosti in tudi odgovornosti! Če se ne motimo, ima g. Lovro Petovar tudi pošto v Ivanjkovcih. Gotovo bo prav primerno, ako se pouči tudi njega o dolžnosti in odgovornosti.

Študiranje na inozemskih visokih in srednjih šolah dovoljeno. Mnogo dijakov iz Slovenije študira na univerzah in srednjih šolah izven Jugoslavije. Posebno tehnično stroko morajo študirati v tujini, ker v naši državi nimamo dovolj teh zavodov. Minister prosvete, demokrat Pribičević, je leta 1922 odredil, da se nobenemu dijaku iz Jugoslavije ne sme izdati potni list za prekočenje naše meje. Na ta način je bilo na stotine naših dijakov, ki študirajo v Gradcu, na Dunaju, Pragi, v Nemčiji, Švici, Franciji, Angliji itd., silno udarjenih. Pribičević ni dovoljeval niti pošiljanja denarja, niti ne obiska svojcev v domovini. Poslanca Pušenjak in Zebot sta na prošnjo staršev intervenerala in interpellirala v ministrstvu in te dni je dobil g. Pušenjak od ministrstva prosvete obvestilo, da je Pribičevićeva naredba preklicana in je dijakom dovoljeno nemoteno študiranje v inozemstvu.

Stoletnica Louis Pasteurja. Tudi mariborska ljudska univerza je počastila s predavanjem g. dr. Toplaka v ponedeljek zvečer spomin na Pasteurja, ki je tako velikega pomena za človeštvo. Louis Pasteur se je rodil dne 27. 12. 1822 kot sin revnega usnarja. Študiral je v Parizu, kjer je leta 1844 začel s svojim znanstvenim delovanjem. V glasniku akademije znanosti je dokazal, da je za naravo telesa enakovredna z notranjim ustrojem njegova prostornost. Tako je dal podlago novi znanstveni vedi: prostorni kemiji. Po absolutoriju je učil tri mesece na gimnaziji v Dijonu, leta 1854 je bil pa odpoklican v Lille. Isti čas je Francija silno trpela na vinski bolezni. Ogromne količine vina, namenjene za izvoz, so se pokvarjale in prizadevale francoskemu narodnemu gospodarstvu silno škodo. Pasteur je postal povzročitelj bolezni: stensko plesen (glivo kvasivko). Dognal je, da se te glive nahajajo v zraku in da kot nevidni živi organizmi prehajajo v vino, kjer povzročajo vrenje in bolezen. Iznašel je tudi lek, ki je znan pod pasterizacijo vina, piva, mleka itd. V tem času je dokazal, da se iz mrtve tvarine nikdar ne more poroditi življenje. S tem je ovrgel hipotezo eksaktne vede o spontani generaciji in izpodmaknil tla tajivcem vsega metafizičnega. Odpor proti njemu je bil silen. Ovreči njegovega dokaza pa ni mogel nihče. Pasteur se za strele ni zmenil, marveč je deloval dalje. Leta 1866 ga je napolil njegov bivši profesor Dumas na južno Francosko, kjer je razsajala kuga med sviloprejkami, ki je grozila uničiti to panogo gospodarstva. Pasteur je dognal, da povzročajo pegavico na sviloprejkah glivice. Z izolacijo obolelih sviloprejk je odpravil zlo in sviloprejša se je začela sijajno razvijati po Franciji in Italiji. Pasteur je zaslovel. Leta 1868 ga je zadel mrtvoud po eni strani telesa, vendar je delno okreval in nadaljeval znanstvena raziskovanja. Poraz, ki ga je Franciji zadala leta 1871 mlada Nemčija, je velikega genija prvič potrl. Odšel je na svoj dom. Angliški kirurg Lister je med tem časom na podlagi Pasteurjevih zaključkov dognal, da povzročajo vnetje ran bakterije, s katerimi je prenasičeno ozračje. Začel je izpirati okolič in rane same s karbolovo kislino, prekuhava, je razne instrumente, obveze itd. in naenkrat so prenehala vnetja in zastrupljenja. Tako je prišla do veljave moderna

kirurgija. Pasteurjevi nasprotniki pa niso mirovali, tako da je bil ta veliki mož le z enim glasom večine proglašen članom medicinske akademije. Ko se je na Francoskem pojavila občutna živinska kuga, ki je ponekod zahtevala po dve tretjini goveje živine, konj in drobnice, je vlada pozvala Pasteurja, naj dožene vzroke obolenja. Pasteur je ugotovil vranični prisad po glivicah in je iznašel lek po cepljenju. Na podlagi tega so se razvila cepljenja zoper vse bolezni, uspehe vidimo danes vsepovsod. Razvila se je nova znanstvena panoga: mikrobiologija. Po teh uspehih je začel Pasteur preiskovati pasjo steklino. Uspehe dokazujejo danes brezštevni Pasteurjevi zavodi, katerih imamo v Jugoslaviji četvero: v Nišu, Novem Sadu, Zagreb ter filijalo v Venki gorici. Leta 1888 je zadel Pasteurja drugič mrtvoud. Bil je sicer ohromel, a bodril je svoje učence neprestano. Dne 28. septembra 1895 je poklical Bog svojega zvestega služabnika na obračun, ki je bil lahek. Pokopan je v lastnem Pasteurjevem zavodu v Parizu.

Veletrgovci — tuja valuta — pokrajinska vlada. Iz Ljubljane javljajo, da so se dogovorili med seboj ljubljanski veletrgovci, da bodo prodajali svoje blago manjšim trgovcem samo za tujo valuto. Temu sklepu veletrgovcev se je postavila po robu pokrajinska vlada in odredila, da bo postopala proti vsakemu, ki bi se pregrešil v tem smislu najstrože, da ga bo izročila sodišču, ki ga bo strogo kaznovalo. Ker so mogoče storili veletrgovci tudi v Mariboru, Celju in Ptujju ljubljanskim podobne sklepe, jih opozarjamo na zgoraj omenjeno grožnjo pokrajinske vlade.

Novosadski orjunci so že vdrugeč napadli ter demolirali uredništvo madžarskega lista »Delbaeska.« Prvič je bilo to v proslavo »ujedinenja« dne 1. decembra, drugič pa sedaj pred nekaj dnevi. Tokrat je policija sicer mirno gledala jugofašistovsko druhan, potem je pa le aretirala vodjo vojvodinske orjune Jevdjeviča, katerega je več prič videlo ob napadu z revolverjem v roki. Proti aretaciji so njegovi ljudje priredili demonstracije in pristaši v električni centrali ter med natakarji so začeli celo s protestnim štrajkom. Zaprti orjunki predsednik je najhušji razgrajač in skrajni čas je že bil, da so ga spravili pod ključ.

Demonstracija sestradanih. Te dni je bil v Drnišu v Dalmaciji velik shod stradajočega prebivalstva, katerega se je udeležilo nad 20.000 ljudi iz okoliških krajev, ki hudo stradajo ter unirajo od lakote. Govorniki so slikali strašno bedo ter obloževali z ogorčenimi besedami vlado, ki se za vse to ne briga in izroča narod obupu in propasti. Shod je poslal vladi brzojav, s katerim se zahteva nujna pomoč ter opozarja na vse posledice, če ta pomoč izostane. — Ta shod stradajočih je značilen za današnjo dobo in režim. Tu nad 20.000 stradajočih, v beograjskem ministrstvu pa peščica radikalov, ki so pretvorili ministrski svet v agitacijski odbor radikalne stranke in ki pod pretvezo vojnih nevarnosti določajo milijardne kredite za oporo svoje oblastiželjnosti, za pozneje si pa zidajo Panteon. Tu velika množica gladnih, v Beogradu pa družba najstudnejših pijavk, ki hočejo biti edini državotvorni element v tej državi.

Dalmacija dobi pošne avtomobile. V Split je prišlo iz Nemčije na račun reparacij devet velikih poštnih avtomobilov. V celem hočejo predati poštnemu prometu v Dalmaciji 25 avtomobilov, ki bi vozili v smeri od Obrovača do Metkovića. Vsak tak avtomobil ima prostora za 12 potnikov, za pošto in prtljago. Dalmatinci pa si tudi od teh poštnih avtomobilov ne obetajo zboljšanja prometa, ker so ceste po Dalmaciji v tako slabem stanju, da avtomobili niti voziti ne bodo mogli.

Bolgarske komitske bande po naših južnih krajih. Bolgarski komiti udirajo kar v celih gručah na naš teritorij in doseđaj so doznale naše oblasti, da ropajo po našem ozemlju te-le roparske bande iz Bolgarije: Todor Aleksandrov s sto pomagači; Stojan Liković in Mita Opiski poveljujeta 37 možem; Lala Divljanac ima 20 ljudi. Ti bolgarski komiti imajo cilj: organizirati v obmejnih južnih pokrajinah vstajo in izrabiti vstajo v svoje razbojniške namene. Ti bolgarski komiti, ki so udrlí na naše ozemlje, so oboroženi z najmodernejšimi puškami, imajo dovolj municije in še vsaki po 2 ročni granati.

Tolovaji v rokah pravice. Zadnje dni so se dogajale krog Subotice razne tatvine in vloni. Po dolgem stikanju za vlonilci se je posrečilo policiji dognati, da prihajajo tolovaji iz Madžarske in po končanih zločinih so zopet pobegnili na madžarsko ozemlje. Dne 19. t. m. je padla razbojniška družina od 50 ljudi v roke madžarske pogranične žandarmerije. Vodja te bande je neki Salaj. Našim državljanom, katere je ta banda pokradla, je dovoljeno, da smejo po svoje reči na Madžarsko. Jugoslovanske oblasti se trudijo, da bi jim Madžarska izročila tolovaje.

Iz Celja.

Surov napad predsednika republikanske stranke dr. Novačana. V ponedeljek, dne 2. t. m., je sedel poslanec Vlad. Pušenjak ob 8. uri zvečer z jedno celjsko obitelji v kavarni »Evropa« v Celju. Kmalu nato pride v kavarno predsednik republikanske stranke dr. Novačan, pride k mizi, pri kateri je sedel g. Pušenjak, ga prosi, naj pride v svrhu razgovora k njegovi mizi. G. Pušenjak se čez nekaj minut poda k mizi, pri kateri je sedel g. dr. Novačan. Na vprašanje, je-li g. Pušenjak odgovorni urednik »Straže« in »Slov. Gospodarja«, potrđi g. Pušenjak stavljenju vprašanje. Nato reče dr. Novačan: »V »Slov. Gospodarju« se trdi, da sem podkupljen.« Poslanec Pušenjak, ki je že skoro 14 dni odsoten iz Maribora, (bil je dalje časa v Beo-

gradu), vpraša, kedaj se je to pisalo. Dr. Novačan odvrne: «V zadnji številki «Slov. Gospodarja» ter ne čakajoč odgovora, udari poslanca Pušenjaka na levo stran lica. Ta surov napad so obsojali vsi tembolj, ker se je dr. Novačan po listu očitalo še vse kaj drugega, pa ni reagiral. G. dr. Novačan ima lastni list «Republikanec» na razpolago, v istem lahko temeljito, ovrže očitke, da je podkupljen, lahko neizpodbitno dokaže, ali česa živi, ko nima nobene službe, odkod dobi težke tisočake za pisarno in agitacijske stroške, kdo vzdržuje popoinoma pasiven list «Republikanec», kar bi tudi bolj zaleglo, kot surov dejanski napad na javnega delavca, ki ni niti bral novice glede dr. Novačana. Poskrojeno je, da bo dr. Novačan pri sodnji dobil za kazneno plačilo za svoje — republikansko junaštvo.

Na naslov policijskega komisarja v Celju. Kavarna «Evropa» je jedna izmed onih kavarn, v katero zahajajo ne le vsi Celjani brez razlike strank in narodnosti, ampak tudi vsi tujci. Bati se pa je, da se bodo iste izogibali ljudje, ako bo v isti rogovilil predsednik republikanske stranke dr. Novačan. Dne 22. t. m. zvečer ob 8. uri je ta republikanski predsednik brez vsakega poudara dejansko napadel tujega gosta, ki je narodni poslanec. Hladnokrvnosti napadenega se ima republikanski predsednik zahvaliti, da ni precej rok planilo po njem in ga posadilo na sveži zrak. Upamo, da bo g. policijski komisar republikanskega predsednika poučil, kako se ima vesti v javnem lokalu in mu povedal, da se je s svojim surovim nastopom moralno sam vna vrigel iz te odlične kavarne. Ako pa to ne bo zadovoljevalo, bomo naprosili vodstvo kavarne, da namigne tej republikanski veličini, da ni v tej kavarni mesto za take junaštva in take junake. Umestno bo, da dr. Novačan torišče svoje «delavnosti» prestavi bližje svojem »ljubemu» prijatelju Radiču. Surov napad v kavarni je vse obsojalo, le v družbi profesorja Napotnika se je nahajal nek navdušen republikanski državni uslužbenec, ki je odobral surovost voditelja republikancev. Upamo, da bo g. policijski komisar v interesu ugleda našega mesta in v varstvo interesov javnih lokalov dr. Novačana in vnetega republikanca iz družbe profesorja Napotnika primerno kaznoval ter onemogočil take nastope, kateri bi privedli do preteпов in burlih scen v mirnih kavarniških prostorih.

Iz Maribora.

MARIBORSKI OBČINSKI SVET.

V torek zvečer je imel občinski svet zadnjo proračunsko sejo, ki je bila zelo zanimiva in za sedajno večino, obstoječo iz socialdemokratov in demokratov, naravnost porazna.

Zupan Grčar poroča, da g. Minarič, ki bi moral vstopiti namesto g. Jarha v obč. svet, radi boleznj odklanja obč. svetništvo. Na njegovo mesto se vpokliče g. Avgust Cejan.

V stanovanjsko komisijo izvoljeni g. Mohor ne sprejme tega mesta, ker je gluhi. Mesto njega se izvoli v stanovanjsko komisijo g. Stanko Polaš.

Proračunska debata. Večina prihaja zopet z novimi davki.

Nato preide obč. svet k pretresovanju proračuna. Poroča podžupan g. Družovič. V predzadnji seji se je ugotovila potrebščina. V rednem prometu znaša primanjkljaj din. 877.093, v izrednem prometu pa din. 1.753.505; kritja se torej mora iskati za din. 2.630.505. V pokritje tega velikanskega deficita predlaga večina, katero tvorijo socialisti in demokrati, sledeče nove davke: 1. Občina naj vsako leto posebej po lastnih uslužbenicah ugotovi hišno najemnino ter na tej podlagi predpiše 36% gostaščine, vodovodne naklade in kanalske pristojbine. Ako bi vlada temu ne pritrčila, naj se za-prosi privoljenje pobiranja gostaščine, vodovodne naklade in kanalske na ta način, da najemniki iste plačujejo od tekoče čiste najemnine neposredno pri mestni blagajni, ne pa s posredovanjem hišnega gospodarja. Če bi pa pokrajinska uprava ne odobrila niti prvega niti drugega predloga, se naj poviša gostaščina od 20 na 25 in kanalsčina od 4 na 5%, tako da bi se plačevalo skupno 42%. Novo urejena gostaščina, vodarina in kanalsčina bi nesle 1.500.000 din.

Poviša se doklada na pivo. Dozdaj se je plačevalo od litra piva 1 krono, zanaprej pa se naj plačuje 2 K od litra. Ta davek bi vrigel 250.000 din.

3. Doklada na žganje se naj zviša tako, da bo nosila letno 40.000 din.

4. Naklada na steklenico šampanjca se naj zviša od 15 din. na 25 din., kar bo dalo več kot 6000 din.

5. Davek na razkošje se zviša od 10 na 20%, kar bi zvišalo dohodek za 48.000 din.

6. Davščina na tovarne avtomobile se zvišaj za 400 odstotkov, kar bo povečalo dohodek za 30.000 din.

7. Uvede se naj davek od prirastka na vrednosti po ljubljanskem vzorcu, ki bi nesel letno 500.000 din.

8. Na novo se naj uvede 5% davek na plačilne listke, oziroma na gostilniške cehe, ki bo vrigel 500.000 D.

Oziroma predlogi za nove davščine, ki jih je hotela uvesti socialistično-demokratska večina. Zupan Grčar je hotel preiti takoj v podrobno razpravo o posameznih novih davkih. Dr. Jerovšek zahteva poprej splošno debato o nameravanem kritju, ker je potrebno, da se pred specijelno razpravo razjasni, kateri davek hočemo sprejeti, katerega opustiti.

Zupan in njegovi socialisti se branijo splošne debato, ker se bojijo resnice, ki bi pri splošni debati prišla na dan. Končno pa se vendar sprejme predlog dr. Jerovškega.

V splošni debati dobi besedo dr. Jerovšek, ki izjavja: Ko se je proračun prvič predložil obč. svetu, ga je

naš tovariš dr. Verstovšek, ki zdaj težko bolan leži doma, natančno preštudiral in tukaj izčrpno kritikoval. Mi smo rekli, da je proračun površen, da ni resničen, da je fiktiven. Zato smo predlagali, da se še enkrat vrne finančnemu odseku v študij. In prav smo imeli. Dokazala se je lahkomišelnost površnost proračuna in odsek, v katerem imajo socialisti in demokrati večino, je na naše predloge črtal, oziroma skrčil celo vrsto postavk, tako da se je prvotni primanjkljaj na naše prizadevanje znižal za okroglo 6 milijonov kron, ki ostanejo v žepih davkoplačevalcev. Mi smo sicer zahtevali še večje znižanje potrebščin, kar bi se bilo lahko brez vsake škode zgodilo, a naša slavna večina je imela gluha ušesa. Pustila je v proračunu visoke postavke za izdatke in tako mora zdaj iskati tudi kritje. Ako bi se bil jemal ozir na naše predloge, bi se bili lahko spravili v sklad izdatki in dohodki brez novih davščin. Mi moramo gledati na davkoplačevalce, da jih preveč ne obremenimo in da vsaj najbolj osovraženi davek na plačilne listke ali na cehe izbacemo iz proračuna. To se lahko zgodi, kajti dohodki bodo veliko večji, kakor jih predvideva proračun. Tako se mirno lahko zvišajo dohodki iz davka za ponočnjake za 50.000 din., od šampanjca za 60.000 din., od gostaščine za 100.000 din. in istotako od doklad na državne davke za 100.000 din. Ako to storimo, se nam ni treba pečati z davkom na plačilne listke, ki bi bil eden najgrših, najostudnejših davkov. Sploh se nam zdi čudno, da večina, v kateri sedijo in imajo prvo besedo socialisti in demokrati, uvaja same konzumne davke, pod katerimi trpijo največ uradniki, nameščenci, delavci in sploh revni sloji. Socialisti se vedno širokoustijo, da ščitijo ljudstvo, in ravno nasprotno je res. Mariborsko ljudstvo štiti danes v obč. svetu le še naša stranka, ki odločno pobija nove neznesne davke, pod katerimi bodo ječali mariborski nepremožni sloji. Tukaj ste obdačili vino, obdačili ste pivo, obdačili ste celo vodo in zdaj hočete uvesti še davek na cehe. Uradniki in nameščenci, kakor tudi delavci so navezani na gostilne in zdaj naj še plačajo občutni davek od gostilniške cehe! Ta davek bo stal tiste, ki morajo imeti gostilniško hrano, dnevno 3 do 5 K in to je velikansko. Tega mi ne moremo pripustiti. Mi moramo braniti naše nepremožne sloje, ki se socialistom in demokratom nič ne smilijo, katere hočejo demokrati in g. Bahun popolnoma izsesati. Zato kličem: Proč s tem nepopularnim davkom!

Bahuna so te besede strašno pičile. Vest se mu je vzbudila in mu očitala: «Bahun, Bahun, kaj delaš, da ubogim delavcem in uradnikom podražuješ življenje! Bil je ves iz sebe in moral je slišati od vseh strani očitavanja, da ne brani koristi revnih slojev, temveč jih tira v pogubo.

Tudi demokratom se je zbudila po govoru dr. Jerovškega kosmata vest. Poprej so v odseku že glasovali za ta davek, zdaj pa vstane dr. Serbec in izjavi, da je tudi on proti temu davku. Ker pa večina rabi denar, se mora naložiti kak drug davek. In dr. Serbec ne pomišlja dolgo ter predlaga kot nadomestilo, da se zvišajo doklade na zemljiški, obrtni in pridobinski davek za 60, oziroma za 13%. Tako demokrat dr. Serbec nalaga novo breme našim obrtnikom, ki že zdaj komaj nosijo davke.

V podrobni razpravi se sprejmejo vsi davki, kakor jih je predlagala večina, le Bahunov davek na gostilniške cehe se opusti. Mesto tega pa se zvišajo obč. doklade na pridobnino in zemljiški davek za 60, ozir. 13%. Ker bi pa s tem še ne bil pokrit deficit, predlaga še dr. Serbec, da se pobira za mestno blagajno ena tretjina od državnih pristojbin na zapuščine, koji davek bi nesel v najslabšem slučaju 150.000 din. Seveda se tudi ta davek sprejme.

Demokrati in socialisti na mestnem magistratu imajo torej potreben denar, zdaj se začne zopet razmetavanje in razsipavanje davčnih grošev, da bo veselje. Kaj porečejo k takemu gospodarstvu davkoplačevalci!

Pred končnim glasovanjem o celotnem proračunu izjavi dr. Leskovar v imenu SLS: **Mi smo bili proti proračunu in bomo tudi zdaj glasovali proti**, ker ne zaupamo mestni upravi, posebno ne g. županu. G. župan je tako netakten, da z neslanimi medklici sam iz predsedniškega mesta osebno žali obč. svetnike. G. župan pa tudi ne zasluži našega zaupanja, ker ima o gospodarstvu z mestnim premoženjem zelo čudne pojme. To je pokazal, ko je dal brez vsakega dovoljenja obč. sveta izplačati provizijo Kohlbesenu, posebno pa že takrat, ko si je dal izplačati brez sklepa obč. sveta povišano plačo. Tako gospodarstvo se mora odločno obsojati, zato takemu županu in taki večini ne votiramo nobenega groša, nobenega proračuna.

Za proračun je glasovalo 16 demokratov in socialistov, proti pa so glasovali zastopniki SLS, med tem ko so se narodni socialisti vzdržali glasovanja. Tako je 16 možiceljnov naložilo mariborskemu prebivalstvu okroglo 11 milijonov novih davkov!

Zupan Grčar jih je moral v občinski seji dne 23. t. m. slišati, da je postajal silovito nervozen. Obč. svetniki SLS dr. Leskovar, dr. Jerovšek in Žebot so mu brali hude levite. Ko je župan s predsedniškega mesta med govorom dr. Leskovarja o proračunu začel metati prostaške medklice, je v klopi kluba SLS nastal pravcati vihar proti Grčarju. Obč. svetnik Žebot mu kliče: «Nobenih manir ne poznate, g. župan. Dasiravno Vam je obč. svet izrekel grajo, vendar sedite kakor štor na svojem mestu.» Zupan je utihnil. In ko mu je g. Roglič očital zopet afero Kohlbesen, je g. župan vtaknil vse to v žep, kakor da bi se nič ne zgodilo.

«Vam ne zaupamo nobenih občinskih davkov» je zaklical v obč. seji dr. Leskovar Bahunu, ko ga je ta

vprašal, zakaj naš klub ne glasuje za nove davke. «Sedanji večini na magistratu ne zaupamo ne vinarja!»

Klub «Grohar — Budda in Bacchus». Kakor izvemmo iz zanesljivega vira, so znašli dohodki pri prireditvi kluba «Grohar», kjer so smešili verske običaje in vero budistov, okroglo 330 tisoč kron. Ugotavljamo, da na prireditvi ni bilo nobenih delavcev, obrtnikov in nižjih uradnikov ter uslužbenecv. Samo nekaj fakirnov, ki jih rodi današnja doba, se je zraven drugih podilo okrog ter delalo mnogo skrbi policiji. Radovedni smo, koliko bo res ostalo za resno umetnost in estetično izobrazbo mariborskega prebivalstva od te prireditve. Cela prireditve je jasno kazala, da bo treba iskati vire dohodkov za občinski in državni deficit v teh prireditvah in pri slojih, ki imajo čas in denar za te vrste umetnosti.

Namesto dela v uradu, organizirajo «Orjuno»! Med najbolj vnete organizatorje «Orjune» spada uradnik pri agrarni reformi dr. Kacafura in dr. Stefančič. — Sploh naši gospodje pod Pfeiferjevim vodstvom za dobre plače ne delajo drugo, kakor da maltretirajo ljudstvo in posestnike, agrarne reforme pa niso spravili še prav nič naprej. Omenjena gospoda posedavata po cele popoldneve in večere po gostilnah in kavarnah ter se navdušujeta za «integralno jugoslovanstvo». — Mislimo, da bo ta opozoritev zadostovala za «šefa» dr. Pfeiferja in njegova dva uradnika. Ako ne, bomo storili še za orjunske borce druge korake.

Lastnik mariborske lesne industrije, ki je iz južnih laških krajev prinesel svojih dobrih 100 milijonov ter kupil podjetje, čigar solastnik je bil poprej socialistični sodrug Slanovec, kaže vso velikopitalistično okrutnost in brezsrčnost. Komaj je podjetje prevzel, je že začel stiskati svoje uslužbence. Poslovodji je takoj znižal plačo od 7 na 5 tisoč in masinista, ki je 36 let služil pri podjetju, v službi tudi desno roko izgubil, — je brezsrčno vrigel na cesto. Borzo dela opozarjamo na tega podjetnika.

Zivinski sejem v Mariboru in samostojni kandidat Mermolja. V torek, dne 23. t. m., se je v Mariboru vršil običajni živinski sejem. Znani Mermolja je hotel uporabiti to priliko in je začel z volilno agitacijo med živinorejci. A agitacija je bila kratko končana. Stopila pred junaka Mermolja dva mlada razborita kmeta in pravita: «Kaj, ti si Mermolja? Glej, da se takoj zgubiš! In dve gorjači ste igrali svojo vlogo v zraku. Oče Mermolja pa so jo urnih krač pobrisali raz pozorišča mariborskega živinskega tržišča.

Volilni upravičenci, ki še do danes niso vpisani v volilni imenik, dasiravno bodo do 31. januarja že 6 mesecev v občini in so ta dan dosegli starost 21 let, kakor tudi vojaki, ki se vrnejo v letu 1923 domov, kakor tudi državni nastavljenjci, naj pojdejo takoj na občinski urad (magistrat) in naj zahtevajo uradno popravilo volilnih imenikov. Vsak naj vzame seboj krstni list, domovnico in policijsko potrdilo o bivanju ali pa dekret o stalnem nameščenju.

Redno predavanje Slovenske krščansko-socialne zveze se vrši v petek, dne 26. t. m. ob pol 8. uri zvečer. K obilni udeležbi vabi odbor.

Prememna posesti. Hišo na vogalu Aleksandrove in Cankarjeve ulice, v kateri se nahaja kavarna «Beograd», je kupil trgovec s pohištvom g. Vezjak. Kavarna namerava opustiti in napraviti tam veliko skladišče in trgovino s pohištvom.

Krščanska ženska zveza v Mariboru šteje nad 500 članic. Prihodnjo nedeljo, dne 28. januarja ob 5. uri popoldne ima zveza shod v dvorani Rokodelskih pomočnikov, Lekaranska ulica.

Velikodušen dar. Vstred veliko prezgodnje izgube svojega ljubljenežnega moža, je darovala vdova gospa E. Wögerer ubogim občine Krčevina lepo svoto 2000 K. V imenu obdarjenih izreka gospod župan škof blagi dobrotnici za njeno velikodušnost najsrčnejšo zahvalo.

S polno paro se vrše priprave za planinski ples pri Götzu v Mariboru dne 1. svečana t. l. V dvorano bo postavljen gozd iz zasneženega Pohorja, zelen in snežen. V kotičkih bodo skriti čarobni šotorčki iz Repoštevove dežele, polni slastnih okrepil: v vseh kotih zvoki godb. v dvorani pa, obdani zelenja, plesišče. In kar je glavno: vladala ne bo etiketa, ne moda, temveč planinska svoboda! Kedo bo torej še ostal doma? Zato vsi na planinski ples!

Premog za neimovite sloje v Mariboru. Mestni magistrat naznanja, da je dospela za mesec januar večja množina premoga za neimovite sloje v Mariboru. Nakaznice se izdajajo proti prejšnjemu plačilu v mestnem knjigovodstvu soba št. 4. Stranke, katere so že v posesti take nakaznice, se pozivljajo, da dvignejo tekom tega tedna nakazan premog v mestnem skladišču, Vojšniška ulica št. 15.

IZ VRST MARIBORSKIH ŽELEZNISKIH DELAVCEV.

Staro leto je minulo, želeli smo si drug drugemu veselo in srečno novo leto, da bi bili v novem letu zadovoljni in srečni. Žalibog, da so bile naše želje brezuspešne, naši dobri upi so spet splavali po vodi. Dan za dnem smo pričakovali, da se nam sedanje stanje zboljša, pa zamanj; še nasprotno: cene se zopet dvigajo pri vseh najpotrebnejših stvarih in živilih. Zima je tukaj, mraz pritiska, a mi nimamo niti najpotrebnejših oblek in obuvala, niti zadosti kuriva. Prejemki, katere dobimo, ne zadostujejo niti za par dni. — Prazniki so torej minuli; v preteklih letih smo se veselili teh praznikov, v gorki sobi delili darove pod božičnim drevesom svojim nedolžnim otrokom, da smo jim napravili božično veselje. A sedaj! Dan za dnevom so nas vpraševali, kaj jim bo prinesel Božič, a kaj jim naj

damo, ko ni denarja. Solze so nam staršem prihajale v oči ob takih vprašanjih, ker tudi otroci, nagi in bos, morajo že v rani mladosti občutiti neusmiljenost naših kapitalistov.

Mož, oče pride domov iz dela, ves je premrzel in lačen, stoji v kuhinji in tudi ta je mrzla, otroci ga izprašujejo, kaj jim je prinesel in mu tožijo, da jih zebe; kaj naj stori ubogi oče. Sam se trese od mraza, otroci in žena zmrzujejo in na mizi čaka le malenkostno kosilo, točko, da se vsaj življenje ohrani. Je-li to življenje človeško, vas vprašam? Ali ni sram raznih velikih državnih podjetij, da nju delavci tako slabo živijo, ker ista tako slabo plačujejo svoje delavce, dočim privatna podjetja plačujejo boljše. Osebitno železnica plačuje svoje delavce tako nizko, da nas je sram povedati, da smo železničarji. Pomožni delavec ima plače — čuje in strmite — 3 dinarje na dan in sicer prvo leto; 14.50 dinarjev draginjskih doklad in za vsakega družinskega člana (to je žena in otroci) po 3 din. dnevno. To je tista ogromna svota, ki jo dobi delavec na železnici.

Sedaj pa napravimo mesečni račun: Družino vzamimo na primer: mož-delavec, žena in dva otroka. Mož zasluži torej dnevno 3 dinarje in 14.50 din. in 9 dinarjev to je 26.50 din, to je 106 kron krat 25 dni in zneske 2650 kron. In zdaj odtegljaji: Premoga se porabi po zimi najmanj 300 kg po 89 kron, to je 267 kron. bolniška blagajna približno 60 kron, razni malenkostni odtegljaji tudi najmanj 50 kron, zneske skupaj 377 K, to seveda brez živil (konzuma), brez oblečilnice in brez predujmov; ako potem odštejem ta znesek, dobim izplačanih čistih 2273 K na 1 mesec. Sedaj pa računamo izdatke za živila. (Pripomnim, da so vzete v naslednjem tako male postavke, da je le toliko, da se ohrani življenje). Družina šteje torej, kakor gori omenjeno, 4 člani. Rabi masti mesečno najmanj 3 kg po 130 K, 3 kg sladkorja po 88 K, 15 kg moke za kruh po 26 K, 2 kg moke za kuho po 27 K, za 200 K kave in cikorijske, 300 K za mleko, 200 K za meso (samo ob nedeljah in praznikih) in 800 K za dnevne potrebščine iz trga, 200 kron najemnine in to znaša skupaj 2798 K. Dobil sem pa samo 2273 K, torej moram še te na najnižjo stopnjo postavljene postavke zopet — zmanjšati — in sebi pritrpati marsikateri kos kruha, da živijo vsaj otroci. Kje je pa sedaj v najhujši zimi obleka, obuvalo, razna popravila in še razna druga plačila, katerih niti ne morem sedaj omeniti. Ve pa vsak skrben gospodar, da je pri gospodinjstvu vsak dan nekaj treba. Kje se naj vzame torej denar; ne preostane drugega, kot delati dolg, mesec za mescem jemati predujme in tako gremo počasi koncu nasproti. Ne bo šlo dolgo več tako dalje, kajti, ako posezamo še po zadnjih sredstvih, potem je to znamenje, da se mora taka mizerija končati na ta ali oni način.

Da pa ne bo nepotrebnih kritik, češ, da pretiravam, vprašajte še par železničarjev, pa boste na jasnem, da pišem resnico, da, žalostno resnico. Krivica se pa godi železničarjem-delavcem tudi s tem, da so porazdeljeni v razne draginjske razrede in draginjske stopnje. Po taki razpredelnici so v Mariboru udarjeni najbolj delavci v prvih treh letih, ki so v veliki večini sami Slovenci in to v delavnici, kurilnici, na progi in delavci v materialnem skladišču. Posebno še v zadnjem oddelku, ki so po večini vsi označeni kot »lahki delavci«, čeprav opravljajo težka dela. Dočim dobijo delavci v delavnici še razne premije in nagrade, letno določeno količino drv za par kron, a delavci v mat. skladišču z malenkostnimi izjemami skoro nič.

Družba južne železnice ima v Mariboru precej polja, katero je sorazmerno razdeljeno med delavce in uslužbence. Po mojem mnenju in tudi po mnenju mnogih moje vrste, so ta polja jako nepravilno razdeljena. Nismo nevoščljivi onim, ki imajo kos istega v najemu,

pa vendar moram pristaviti par opazk. Mnogi najemniki imajo polje vnajem, ki imajo doma tudi velike vrtove (na primer v Koloniji) tako, da je polje nekoliko zapuščeno ali vsaj površno obdelano, ali si pa v gospodarstvu vzdržujejo povrh še prašiče. A na stotine je pa takih delavskih družin, ki nimajo niti pedi zemlje za vrt, nima, da bi si pridelal vsaj en grm salate ali kaj drugega in to za družino, dočim drugi lahko redijo prašiče, ker imajo dovolj zemlje. Še enkrat pravim, da jim ne zavidamo, ker to ni moj namen, pa vendar bi bilo bolj socialno, da bi dobili polje tisti delavci z družinami, ki so najslabše plačani in ki nimajo pri svojih stanovanjih nikakih vrtoev. Ker živeti moramo vsi, dokler nam je določeno živeti.

Kljub temu se pa še najdejo ljudje, ki pravijo, da so železničarji bogato plačani, da so oni krivi, da je železnica tako draga, da se isti zmiraj vozijo okoli po režijski ceni in da se jim vohče dobro godi. Pisec teh vrst navaja, da se res železničarji delavci vozijo okoli in to iz vzrokov, da hodijo na deželo, da se jih vsaj tam usmilijo, če se jih železnica noče. Da, še ena kritika pada na železničarje-delavce, češ, da ves denar zapravijo v gostilni. Železničarja, ki živi v bedi in pomanjkanju za mesec za mescem, žene tu pa tam obup, da gre v gostilno in pri pijači pozabi vsaj za trenutek na svoj težek oložaj. Sicer je to že graje vredno, pa žalibog, iz obupa človek marsikaj napravi, kar pri polni zavesti ne bi nikdar. Opozarjamo torej merodajne kroge, da poskrbijo, da se naše stanje slej ko prej zboljša, da bomo tudi mi živeli kot se spodobi človeku in da s nam bo dalo v resnici, kar zaslužimo in kar nam po socialni pravičnosti gre. Opozarjamo naše poslance, da se tudi malce zanimajo za nas in stotero jim homo vrnili dne 18. decembra.

H. G. WELLS:

Zgodba o revidnem človeku.

17

XI.

Neprijeten obisk.

Da bodo cenjeni bravci bolje razumeli, ka je se je zgodilo v gostilni, moramo z našim pripovedovanjem seči nazaj do trenutka, ko je Huxter zagledal Marvela.

Lekarnar Cuss in major Bunting sta bila tistokrat v tujčevi sobi. Z resnimi obrazi sta razpravljala o dogodkih minulega jutra in sta s Hallovim dovoljenjem natančno preiskovala stvari, ki jih je zapustil nevidni človek v svoji sobi. Jaffers si je opomogel in je odšel v domačo oskrbo. Gospa Hall je pospravila po tujski sobi, odstranila obleko in osnazila tla. Na mizici pri oknu, kjer je tu-

jec delal, je našel Cuss tri debele knjige z napisom »Dnevnik.«

»Dnevnik!« je dejal in položil knjige na mizo sredi sobe. »Sedaj bomo vsaj kaj zvedeli o tem človeku!«

»Dnevnik!« je ponovil in odprl knjigo. »Hm —! Nobenega imena!« Listal je. »Številke, — znamenja —.«

Major je pristopil in mu gledal črez ramo.

Cuss je obračal liste in njegov obraz je kazal razočaranje. »Škoda —, same številke!«

»Ali ni nikakih risb?« je vprašal Bunting. »Nikakih slik, ki bi pojasnile vsebino?«

»Poglejte samil!« je rekel Cuss. »Deloma so številke, deloma ruske ali kake druge črke, nekaj jih je grških. In o grščini pravijo, da vi —.«

»Seveda —!« je dejal Bunting, poiskal očala in si jih brisal. Rad se je hvalil, da se je svojčas v šolah učil grščino, preden je šel v vojaško službo. Pa še rajši se je ognil priložnosti, da bi moral s svojo grščino na dan.

»Seveda —! Grščina bi utegnila stvar pojasniti!«

Pokašljal je, si nataknil očala, si jih zamudno popravljal in prisrčno žele, da bi se karkoli pripetilo in odvrnilo neizogibno razkritje njegove grške nevednosti. Melomarno je vzel knjigo v roke —.

In res se je nekaj zgodilo.

Mahoma so se odprla vrata. Oba, lekarnar in major, sta prestrašena sinila kvišku in pogledala proti vratom. Pa odleglo jima je, ko sta zgedala rožnat, valjarju podoben nos in rdečkast obraz pod ponošenim mehkim klobukom iz zajčje dlake.

»Ali smem prositi —?« je dejal obraz s hripavim glasom.

»Spodaj v gostilni, dobri mož!« je dejal Cuss. In major je pridjal: »Pa zaprite vrata za seboj!«

»Vse v redu!« je rekel glas in zdelo se je, da ni tu ko hripav, kakor prvi. »Dobro!« je nato pristavil hripavi glas in mož je izginil in zsprl vrata za seboj.

»Strašno sem razburjen danes!« je tožil Cuss. »Kar planil sem po koncu, ko so se vrata takole odprla.«

Major Bunting se je nasmehnil, kot bi ne bil tudi on plenil po koncu.

»Sedaj pa h knjigil!« je dejal.

»Pocakajte še trenutek!« ga je ustavil Cuss, stopil k vratom in jih zaklenil. »Sedaj, mislim, sva varna pred neprijetnimi obiskil!«

Nekdo v sobi je potegnil sapo skozi nos, kakor bi imel hud nahod.

»Ni dvoma«, je začel Bunting in potegnil stol čisto blizu h Cussu, »čudne reči so se dogajale te dni v Ipingu, zelo čudne. Jaz seve ne verjamem tistih bedastih pripovedk o nevidnem človeku —.«

»Neverjetno je«, je dejal Cuss, »neverjetno! Ampak dejstvo je in ostane, da sem videl naravnost skozi njegov rokvil!«

»Pa ste prepričani, da se niste varali? Recimo na primer — halucinacija —. In — ne vem, ali ste že kedaj videli zares dobrega eksperimentista, dobrega hipnotizerja?«

Priden in pošten učenc se takoj sprejme v pekarni Kovačič Alojzij, Tezno pri Mariboru. 2-8 3!

KUPUJE

se vedno le najboljše in najcenejše za domačo potrebo vsakovrstno manufakturno, kakor tudi tekstilno blago pri stari in zelo znani tvrdki

KAROL WORSCHÉ, Maribor, Gosposka ul. 10

Perje za postelje!

Potrni od nenadnega udarca javljamo vsem našim sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest da je dne 21. t. l. po težki bolezni previden s sv. zakramenti preminul naš dobri in nepozabni soprog, oče, tast, stari oče, brat in svak, gospod

Karl Hermann

posestnik v Gornji Polskavi

v 62. letu svoje starosti.

Zemljski ostanki preminulega se prenesó v torek, dne 23. t. m., ob 4. uri popoldne iz liše žalosti na pokopališče v Gornji Polskavi k večnemu počitku.

Maše zadušnice se bodo brale, dne 24. t. m., ob 8. uri zjutraj v Gornje-Polskavski cerkvi in v frančiškanski cerkvi v Mariboru.

Paula Hermann
soproga

Maks in Willy
sinova

Hermína Hermann
sestra

Bettia Hermann
snaba

Marija in Frano Pivetz
svak in svakinja

Lilly
vnukinja

V MARIBORU, dne 22. januarja 1923.

Posebna naznanila se ne bodo izdajala.

Na željo utrlega se venci hvaležno odklanjajo.

Mercedes M. Janež

nečiteljica

Rajmund A. Vatovec

žandarmerijskih poslušnik

varočena

dne 21. januarja 1923. leta v Mariboru

Twit

Solhan

Pozor! Župni uradi! Pozor!

Proti vlovu zasigurate tabernakelj, nove omare za vsak tabernakelj primerne. Izdelovanje božj h grobov ki se praktično zlože. Restavriranje in predelovanje starih božjih grobov, tabernakljev, oltarjev i. t. d. prevzame pod najcenejšimi pogoji in mojstrsko izvršitvijo

Alojz Zoratti, pozlatar, Maribor.
Strossmayerjeva ulica 3.

Svinjske kože

kupuje po najvišjih cenah

„PETOVIA“ v PTUJU.

Odgovorni urednik: Vlado Pušenjak.

Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru.

Izdaja konzorcij »Straza«.